G. G. NEAMŢU

CÂTEVA OBSERVAŢII DIDACTICE ŞI TEHNICE PRIVIND ANALIZA ELEMENTARĂ A FRAZEI

Dedic acest studiu
Dnei prof. univ. dr. Gabriela Pană Dindelegan,
membru corespondent al Academiei Române,
la 75 de ani.

SUMAR

0. Introducere. **1.** Algoritm 1. **1.1.** Fundamente teoretice. **1.2.** Construcţia şi derularea algoritmului. **1.2.1.** Numerotare. **1.2.2.** Segmentare. **1.2.3.** Marcarea elementelor de relaţie. **1.2.3.1.** Coordonare *vs* subordonare. **1.2.3.2.** Marcarea grafică a relatemelor. **1.2.4.** Analiza propriu-zisă. **1.2.5.** Schema relaţional-funcţională. **1.2.5.1.** Prestigiul «şifonat» al schemelor de fraze. **1.3.** Situaţii „problematice”. **1.3.1.** Imbricarea şi realismul segmentării, funcţiilor şi al schemei. **1.3.2.** Coordonarea şi transgresarea nivelurilor. **1.3.3.** Coordonarea prin conjuncţii în construcţii corelative. **2.** Algoritm 2. **2.1.** Fundamente teoretice. **2.2.** Etapă premergătoare. **2.3.** Modificări în operaţiile din Algoritm 2. **2.3.1.** Numerotare. **2.3.2.** Bare de segmentare. **2.3.3.** Elemente de relaţie. **2.3.3.1.** Marcare grafică. **2.4.** Analiza propriu-zisă. **2.5.** Schema relaţional-funcţională. **2.6.** Frază analizată în Algoritm 2. **2.6.1.** Segmentare. **2.6.2.** Analiză. **2.6.3.** Schemă relaţională.

0. INTRODUCERE

Lăsând la o parte modelele explicit generativiste, sunt în uz (mai mult sau mai puţin generalizat) cel puţin patru *algoritmi* de analiză sintactică a frazei (şi a enunţului complex), pe care, convenţional, îi numim: tradiţional/*Algoritm 1*, neotradiţional/*Algoritm 2*, sintagmic-relaţionist/*Algoritm 3*[1] şi funcţionalist/*Algoritm 4*[2].

[1] În Algoritm 3, nu se operează propriu-zis o analiză a frazei, ci o descompunere a acesteia în *sintagme* (coordonative *vs* subordonative şi intrapropoziţionale *vs* interpropoziţionale), spaţiul de manifestare a funcţiilor sintactice fiind în cadrul/în interiorul sintagmelor. Baza/ipoteza teoretică: singura unitate la nivel sintagmic, unul singur, este sintagma, ea transgresând unităţile tradiţionale „propoziţie” şi „frază” – vezi Draşoveanu 1997, p. 31 şi urm.

[2] În Algoritm 4, analiza (segmentare, funcţii, dependenţe etc.) se bazează pe teoria *grupurilor sintactice* care se integrează, ca poziţii sintactice, unele în altele, cel fundamental fiind grupul verbal cu centru structural o formă (verbală) personală/finită. Vezi GALR 2005, vol. I şi II, *passim* şi, mai explicit, GBLR 2010, *passim*. În aceste lucrări, fraza nu apare ca o unitate sintactică.

DACOROMANIA, serie nouă, XXII, 2017, nr. 1, Cluj-Napoca, p. 7–36

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

Observaţie. Prin *algoritm* înţelegem aici un set de operaţii în succesiune, aplicat în analiza frazei: segmentare (în propoziţii), numerotare, utilizarea de bare demarcative, stabilirea funcţiilor sintactice ale propoziţiilor şi construirea schemei relaţional-funcţionale.

În rândurile de faţă, ne oprim doar asupra primelor două, încercând să le dăm o linie *unitară* din punct de vedere *didactic* şi *tehnic*, în corespondenţă/în acord cu concepţiile gramaticale teoretice care le stau la bază.

Deşi demersul nostru este de natură *practică* (= analiza sintactică a fazei), nu vor putea fi ocolite anumite aspecte „teoretice" fundamentale/elementare, dar nu lipsite de segmente problematice, a căror punere în pagină, cu tot caracterul lor arhicunoscut[3], este necesară pentru logica şi utilitatea operaţiilor.

0.1. Algoritm 1 şi Algoritm 2 – note comune

(1) recunoaşterea frazei şi a propoziţiei ca *unităţi sintactice* fundamentale şi, fireşte, distincte;

(2) viziunea parţial *atomistică* asupra frazei: ansamblu de propoziţii, cel puţin două, ca unităţi «închise» (cu margini de stânga şi de dreapta/de început şi de sfârşit), aflate obligatoriu în diferite relaţii unele cu altele (sintactice, semantice, logice etc.), structurând, în plan discursiv(–pragmatic), un enunţ complex, caracterizat prin *autonomie comunicativă.*

Aceste note se reflectă în algoritmii de analiză în esenţă comuni: numerotare, segmentare, raporturi, funcţii, schemă sintactică etc.

0.2. Algoritm 1 şi Algoritm 2 – deosebire

Aceasta, de natură cantitativă, priveşte *numărul propoziţiilor* care compun fraza – mai puţine (în Algoritm 1), (cu mult) mai multe (în Algoritm 2). Ea derivă, se înţelege, din modul de definire şi, în consecinţă, de identificare a ceea ce numim *propoziţie*, în nemijlocită legătură de cauzalitate cu conceptul fundamental de *predicat*.

La modul succint, fără a ne angaja aici în discuţii şi controverse, mai puţin utile unui demers didactic şi tehnic, prezentăm cele două orientări teoretice privind predicatul şi propoziţia, insistând mai mult asupra consecinţelor în construcţia unitară, motivată şi coerentă a algoritmilor de analiză cu statut standardizat/standardizabil.

[3] Cum cele mai multe concepte vehiculate şi procedee tehnice de analiză sunt în general bine şi de mult instalate în gramatica românească, trimiterile bibliografice vor fi reduse la strictul necesar din punct de vedere ştiinţific şi deontologic.

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

1. ALGORITM 1

1.1. Fundamente teoretice

(1) Distincţia *propoziţie vs frază* se face prin referire la *unicitatea* predicatului[4], considerat element structural-organizatoric şi comunicativ indispensabil pentru generarea unei propoziţii. De aici, arhicunoscuta partiţie: un predicat ⇒ o propoziţie; mai multe predicate ⇒ mai multe propoziţii ⇒ o frază.

(2) Predicatul se caracterizează prin *autonomie comunicativă*, una extinsă asupra întregului ansamblu organizat şi generat numit propoziţie[5].

Autonomia comunicativă se realizează prototipic prin/pe bază de forme verbale personale, numite şi predicative (indicativ, condiţional-optativ, conjunctiv, imperativ, prezumtiv)[6].

(3) Autonomia comunicativă, indusă şi generată de predicat, este un atribut *inalienabil* al propoziţiei, indiferent dacă aceasta este (a) una independentă (= propoziţie-enunţ) sau (b) încadrată relaţional într-o frază (= principală coordonată, principală regentă, subordonată).

Dacă, în prima situaţie, autonomia comunicativă este *manifestă*, în cea de-a doua, prin forţa lucrurilor, ea este una *latentă*, *virtuală* sau *blocată*, dar nu *inexistentă*.

Dovadă: inclusiv subordonata/orice subordonată, ca să luăm situaţia limită/ dependenţa sintactică maximă, dacă o scoatem din frază prin derelaţionare (= *suprimarea* cuvântului relaţional[7], semnul gramatical al calităţii de subordonată

[4] Vezi elementara definiţie şcolară a propoziţiei: o comunicare (spusă sau scrisă) cu un singur predicat. Această definiţie, cu deosebiri minore, în esenţă terminologice, se regăseşte în aproape toate gramaticile de factură tradiţionalistă.

[5] În Algoritm 1, termenul „predicat” este utilizat în accepţiunea de predicat al *enunţării* – vezi GALR 2005, vol. II, p. 68, 69, 71, 241–243. (Pentru discuţia de faţă contează mai puţin controversele privind tipologia şi extensiunea „lexicală” a predicatului: predicat verbal (adverbial, interjecţional) *vs* predicat nominal (vezi GLR 1963, p. 95–113), predicat simplu *vs* predicat complex (vezi GALR 2005, vol. II, p. 238–290 şi GBLR 2010, p. 396–405.)

[6] Vezi DŞL 2005, p. 398. Calitatea predicativă (= autonomia comunicativă) a unei forme verbale nepersonale este un fapt periferic şi priveşte infinitivul (cu valoare de imperativ) şi, eventual şi discutabil, supinul: ***A se citi*** *cu atenţie prospectul!*, ***A nu se fuma*** *în spaţii închise!*, ***De învăţat*** *până mâine toată poezia!*

[7] Nu se pot suprima două categorii de cuvinte relaţionale: a. *relativele*, care, cu sau fără antecedent în regentă, au simultan şi funcţii sintactice în propoziţiile introduse, iar eliminarea lor ar destructura propoziţiile. Obţinerea unei propoziţii independente se realizează aici prin trecerea relativului în ipostază interogativă: *Nu ştiu* ***de ce*** *plângi.* ⇒ ***De ce*** *plângi?*, *Băiatul* ***cu care*** *a plecat la gară este fiul meu.* ⇒ ***Cu care*** *a plecat la gară?* (Propoziţia obţinută este o interogativă directă parţială.) Nu cunosc *ad litteram* această transformare relativele nehotărâte (formaţiile cu *ori-*): *Citeşte* ***orice-i*** *place.* Rezultatul este fie o propoziţie non-interogativă (*Orice-i place*.), fie o interogativă directă, dar nu parţială, ci totală (*Orice-i place? / Îi place orice?*); b. subordonatele cu predicat pe bază de verb la *conjunctiv*, al căror element relaţional (*să*) este şi morfem/formant al acestei forme verbale, deci nesuprimabil. Prin trecerea subordonatei în propoziţie independentă, *să* rămâne doar cu calitatea de formant/morfem modal, nerelaţional: *Doreşte* ***să*** *te mai caute.* ⇒ ***Să*** *te mai caute?*, ***Să*** *te mai caute!* Vezi, pentru antinomia *să* „subordonator” *vs să* „nesubordonator”, Neamţu 2014, p. 176–180, DŞL 2005, s.v. *conjunctiv*.

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

cu o anumită funcţie), poate, teoretic, deveni o propoziţie independentă, cu autonomie comunicativă manifestă, dar afuncţională. (Propoziţiile independente, ca şi principalele relaţionate, n-au funcţii sintactice, ele sunt doar propoziţii.)[8]

Exemple: *Spune-mi **dacă** vii sau nu.* (⇒ *Vii sau nu?*), *Nu ştiu **dacă** te pot găsi mâine acasă.* (⇒ *Te pot găsi mâine acasă?*), *Nu vin **pentru că** nu am timp.* (⇒ *Nu am timp.*), ***Deşi** a învăţat mult, n-a promovat examenul.* (⇒ *A învăţat mult.*), ***După ce** am plecat eu, au plecat şi ceilalţi.* (⇒ *Am plecat (eu).*), *E bine **că** m-ai căutat.* (⇒ *M-ai căutat.*), ***După ce că** e leneş, mai e şi obraznic.* (⇒ *E leneş.*)[9].

În *concluzie*, atât propoziţiile independente, cât şi celelalte (= integrate în fraze) sunt, generic, deopotrivă propoziţii, după cum şi predicatele lor sunt, în egală măsură, … predicate.

1.2. Construcţia şi derularea algoritmului

La modul general, operaţiile de analiză a frazei (numerotare, segmentare, schemă etc.) sunt bine instalate în tradiţie, învăţate/cunoscute încă din şcoală şi ele sunt, în mare, aceleaşi.

Deosebirile existente/întâlnite în practica analizelor gramaticale, mai mult sau mai puţin motivate, vizează realizarea lor tehnică şi, de aici, caracterul neunitar[10].

În ideea unei uniformizări/standardizări, exigenţă legată de procesul didactic, ne oprim asupra unora dintre ele, cu motivaţiile aferente.

1.2.1. Numerotare

Întrucât numărul predicatelor dă numărul propoziţiilor în frază, este firesc ca acestea, predicatele, să fie numerotate în succesiunea apariţiei lor în frază şi, ca atare, numărul de ordine al predicatului (1, 2, 3…) să fie acelaşi cu al propoziţiei generate (1, 2, 3…), al cărei semn de recunoaştere, de altfel, şi este, indiferent de locul pe care predicatul îl ocupă în desfăşurarea liniară a propoziţiei. Altfel spus, numărul de ordine al propoziţiei (= a câta este în frază) nu îl dă primul ei component în succesiunea liniară, ci numărul predicatului.

Acest lucru e important, mai cu seamă în situaţiile în care succesiunea liniară a componentelor este întreruptă de alte propoziţii: |*Casa*$^{\mathbf{2}}$ [*în care stau*$^{\mathbf{1}}$] *este*

[8] Nu discutăm, la acest nivel de generalitate, cazurile particulare, periferice şi accidentale, nici unele posibile ajustări construcţionale şi nici modificările în conţinut gramatical, fireşti, de altfel, în urma derelaţionării.

[9] Nu ne ocupăm aici în detaliu de gradul de simplitate *vs* dificultate a operaţiei de desprindere a unei propoziţii din frază. Acesta depinde de numeroşi factori: modul de construcţie relaţională, tipul funcţional, forma verbală personală, raporturile temporale, conţinuturile propoziţionale, deviaţiile de semantică gramaticală etc. (Toate dovedesc, în fapt, că fraza este mai mult decât o înşiruire mecanică de propoziţii în relaţii.)

[10] Ca lucrări de largă circulaţie special dedicate analizei practice a frazei, din perioada ei de «glorie», am reţinut, fără a mai face trimiteri care ar fi încărcat inutil prezentarea, două, concludente prin comparaţie, pentru deosebirile tehnice pe diferite segmente ale algoritmului: AGS 1966, p. 9–48, 63–113; CTL 1969, p. 63–173.

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

veche^{2}|. Semnul de apartenenţă al segmentelor dislocate la o anumită propoziţie, nu la alta, îl dă repetarea numărului de ordine al predicatului. (Dacă sunt mai multe segmente dislocate prin alte propoziţii, fiecare va purta numărul propoziţiei din care face parte.)

1.2.2. Segmentare şi tipuri de bare

Cum propoziţiile dintr-o frază, potrivit acestui algoritm, sunt unităţi închise, cu început şi sfârşit, logic este, indiferent de o tradiţie sau alta, să folosim cupluri de bare[11], una de stânga şi alta de dreapta.

De aceea, *numărul* de bare realizat în segmentarea unei fraze trebuie, cu obligativitate, să fie unul *par* (4, 6, 8…), fapt pe care, de aici înainte, îl acceptăm în consecinţă.

> *Notă.* Posibilitatea apariţiei a două bare una lângă alta nu este câtuşi de puţin nefirească: prima marchează sfârşitul propoziţiei din stânga, iar a doua, începutul celei din dreapta.

În privinţa *tipului* de bare demarcative, sunt în uz trei modele:

a. bare *neorientate*, indiferent de felul propoziţiei încadrate, principale sau secundare: |…|;

b. bare *orientate* (spre dreapta *vs* spre stânga, atât sus, cât şi jos), tot indiferent de felul propoziţiei delimitate: […];

c. ambele tipuri de bare, transmiţând convenţional şi informaţii privind felul propoziţiei încadrate, respectiv:

c_1. bare *neorientate* (|…|) pentru *principale*;

c_2. bare *orientate* ([…]) pentru *secundare*/subordonate.

Utilizarea acestui model, promovat aici, presupune coroborarea cu absenţa *vs* prezenţa mărcilor gramaticale de subordonare interpropoziţională[12].

1.2.3. Marcarea elementelor de relaţie/relatemelor

Această operaţie, deşi nu este neapărat indispensabilă/obligatorie în derularea algoritmului, este totuşi *utilă*, atât la segmentare, cât şi, mai ales, pentru încadrarea relaţional-funcţională *primară* a propoziţiilor (principale *vs* secundare) şi, de aceea, promovând-o, ne oprim sumar asupra ei.

La nivel *interpropoziţional*, elementele de relaţie/relatemele[13], realizate pozitiv ca expresie, sunt doar de tip *joncţional*[14], respectiv *conjuncţii* (locuţiuni conjuncţionale) şi *cuvinte relative* (pronume, adjective pronominale, adverbe)[15].

---

[11] Nu doar o singură bară, simplă (|) sau dublă (||), marcând fie începutul, fie sfârşitul propoziţiei.

[12] Vezi AGS 1966, p. 70–113.

[13] Termenul *relatem* este utilizat aici cu sensul general de *element de relaţie*, indiferent de fenomenalizare (prepoziţie, conjuncţie, flectiv etc.). Termenul îi aparţine lui D. D. Draşoveanu.

[14] Juxtapunerea este o variantă opţională a joncţiunii.

[15] La relative încadrăm şi unele nehotărâte relaţionale, în principiu formaţiile cu *ori-* (*oricine*, *orice*, *oricum*, *ori de câte ori* etc.).

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

Rolul lor în structurarea şi arhitectonica frazei este *diferit*, în funcţie de tipul de raport sintactic realizat – de *subordonare* sau de *coordonare*. (De aici, şi necesitatea marcării lor diferite.)

1.2.3.1. Coordonare *vs* subordonare

Această diferenţiere, care stă la baza operaţiei de marcare/evidenţiere şi, lucrul cel mai important, de situare/poziţionare fizică faţă de corpul unei propoziţii în frază, este motivată prin antinomia obiectivă între cele două tipuri de relaţii şi, implicit, relatemele care le actualizează[16].

Cu aplicaţie la aspectul aici discutat, acestea privesc în mod special *regimul* verbal-personal şi *aderenţa*. În acest sens:

(1) Cele subordonatoare au regim *verbal-personal* şi, drept consecinţă, sunt obligatoriu *aderente* la/«se cuplează» cu termenul regizat[17], predicatul, pe care îl plasează relaţional ca subordonat, cu o funcţie sintactică sau alta. Prin extensie de la predicat la propoziţia al cărei centru structural şi comunicativ este şi pe care, în fapt, o generează, propoziţia dobândeşte calitatea de subordonată (cu o anumită funcţie sintactică). Imediat ce relatemul subordonator este suprimat, propoziţia, dacă mai rămâne propoziţie, nu mai este subordonată, nu mai are adică nicio funcţie sintactică.

Prin urmare, relatemul este semnul gramatical al calităţii de subordonată şi, în mod firesc, este, ca segment de expresie, aparţinător acesteia, *face parte* din ea.

Este argumentul hotărâtor pentru situarea din punct de vedere fizic a relatemului subordonator *în* propoziţia subordonată, ca «început» al acesteia. (Sintagma terminologică (uzuală cândva) «cuvânt introductiv» tocmai acest lucru îl sugerează, şi anume că subordonatele au cuvinte introductive.)

> *Observaţia 1.* Denumirea generică, pentru conjuncţiile subordonatoare şi relative, de elemente de relaţie *interpropoziţionale* dă socoteală de faptul că predicatul subordonat, printr-un asemenea relatem (şi prin el întreaga propoziţie) reclamă, cu necesitate, un termen regent dintr-o altă/o nouă propoziţie, la rându-i cu predicatul propriu. Or, prezenţa a două propoziţii înseamnă o frază, şi relaţia nu poate fi decât interpropoziţională/la nivel interpropoziţional sau frastic.
>
> *Observaţia 2.* Între calitatea de „introductiv" al unei subordonate (= element intrapropoziţional) şi cel de relatem (= element interpropoziţional) există doar o contradicţie aparentă: faţă de propoziţie în sens generic, deci afuncţională sintactic, relatemul, într-adevăr… «leagă» (= este exterior propoziţiei); în raport cu o propoziţie subordonată/funcţională, acelaşi segment este intrapropoziţional/intrafuncţional. (Fără acesta, nu există respectiva funcţie.)

[16] Pentru definirea, cel puţin la nivel interpropoziţional, a coordonării şi a subordonării prin trăsături *antinomice*, nelăsând loc altor eventuale tipuri de relaţie, vezi Draşoveanu 1997, p. 73–77.

[17] *Aderenţa* ca relatem (= expresia zero a relaţiei) şi caracterul *aderent vs nonaderent* al relatemului la termenul învestit cu o anumită funcţie sunt lucruri diferite.

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

(2) Conectivele coordonatoare interpropoziţionale, toate de tip conjuncţii (locuţiuni conjuncţionale)[18] sau asimilabile relaţional acestora, *nu au regim*, nici verbal-personal şi nici de alt fel, *nu sunt aderente* la/nu se cuplează cu nici una dintre unităţile coordonate şi nici nu intră în componenţa acestora, rămânând teoretic *echidistante*.

Relatemele coordonatoare *asociază* în diferite feluri (prin adiţiune, opoziţie, excludere reciprocă etc.) unităţi în principiu omogene funcţional[19] şi puse pe acelaşi plan. În cazul coordonării unor unităţi (termeni, propoziţii) subordonate, funcţia acestora este deja construită în vreun fel oarecare.

1.2.3.2. Marcarea grafică a relatemelor

(1) Deşi parţial redundantă informaţional prin utilizarea barelor specializate pentru subordonare ([…])[20], în practica analizei de fraze s-a încetăţenit, totuşi, marcarea/reliefarea grafică în vreun fel a cuvintelor introductive[21], indiferent dacă e vorba de text scris «de mână» sau text imprimat, azi cu mijloace multiple oferite de calculator.

În primul caz, tehnica frecventă este «încercuirea» elementului subordonator/introductiv. (Contează mai puţin faptul că figura geometrică este un cerc propriu-zis (◯) sau o elipsă (⬭)[22]. Încercuirea în scrisul de mână pare a fi singura modalitate practică de reliefare[23]. Pe aceasta o reţinem.

Aşa se face că, exceptând cazurile de inversiune, operaţia de încercuire a relatemului subordonator este urmată imediat şi aproape mecanic de punerea, în stânga acestuia, a barei de început al subordonatei ([◯).

În al doilea caz, textul imprimat, marcarea dispune de mai multe posibilităţi: utilizarea aldinelor/boldatelor, a majusculelor sau a cercurilor.

Întrucât, în succesiunea operaţiilor de segmentare a unei fraze în propoziţii, se începe cu izolarea subordonatelor, nu a principalelor[24], se înţelege de ce reliefarea relatemelor subordonatoare este un sprijin efectiv în segmentare.

---

[18] Reiterăm observaţia că lipsa accidentală, dintr-un motiv sau altul, a conjuncţiei coordonatoare, aşa-numita *juxtapunere*, marcată în scris prin *virgulă*, nu se înscrie în sfera necesarului. (Între multe alte raţiuni ale virgulei, este şi aceea de a marca/semnala lipsa unui segment, oricând inserabil.)

[19] Excepţiile sunt neglijabile: *Caută-mă când vrei şi cum poţi!* (Asemenea „deviaţii" se explică prin nerepetarea verbului-predicat din regentă.)

[20] Indiferent în ce ordine facem operaţiile – aşezarea dintâi a barelor de subordonare şi apoi marcarea relatemelor sau invers. Oricum, una din două o dublează informaţional pe cealaltă.

[21] Al căror inventar îl considerăm cunoscut şi, ca atare, nu ne mai oprim asupra lui.

[22] Dacă introductivul, o conjuncţie compusă sau o locuţiune conjuncţională, de ex., are segmentele componente dislocate de alte cuvinte neaparţinătoare ei, cercul (elipsa) permite descompunerea pe orizontală: (*ca…să*), (*pentru ca…să*), (*fără ca…să*).

[23] Utilizarea, în acest scop, a sublinierii duble, corespunzătoare caracterelor boldate din textul imprimat, ar complica operaţiunea: cel puţin la nivel şcolar, sublinierile sunt folosite pentru altceva.

[24] Calitatea de *principale* nu este marcată şi nici nu are nevoie să fie marcată, din moment ce principalele n-au funcţii sintactice.

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

Cel puţin teoretic, odată identificate subordonatele cu stabilirea marginilor de stânga şi de dreapta, ceea ce „rămâne” nemarcat/neîncadrat de bare constituie corpul principalelor.

(2) Dimpotrivă, elementele coordonatoare, datorită caracterului echidistant, nu aparţin fizic nici uneia dintre propoziţiile coordonate, rămânând, efectiv, „între” propoziţii. Ele nu au nevoie de niciun semn grafic special[25] de marcare, întrucât, prin forţa lucrurilor, rămân „între” bare, indiferent de felul lor.

În fapt, barele nu le aparţin lor, ci propoziţiilor care se termină şi celor care încep.

De aceea, relatemele coordonatoare sunt adevăratele conjuncţii, situate într-adevăr între propoziţii care sunt deja construite, relateme care nu sunt implicate în funcţiile unităţilor coordonate. Se vede astfel că relatemele coordonatoare nu sunt cuvinte „introductive” în niciun sens. (O propoziţie coordonată *nu se introduce*, ci se leagă prin asociere de alta.)

1.2.4. Analiza propriu-zisă

Toate operaţiile mai sus prezentate permit analiza propriu-zisă a frazei: reproducerea (cu numere cu tot) a propoziţiilor lor şi a regentelor, precizarea, în cazul coordonatelor, principale sau secundare, a partenerei de relaţie şi tipul acesteia (copulativă, adversativă etc.), funcţiile propoziţiilor, segmente asupra cărora, general cunoscute fiind, nu ne mai oprim.

1.2.5. Schema relaţional-funcţională

O analiză „completă” a frazei se încheie, de regulă, cu un „rezumat”, care, utilizând semne convenţionale, numere şi prescurtări, prezintă, sugestiv, în forma unei imagini grafice/vizuale, structura sau arhitectonica frazei în aliniamente şi etaje (pe verticală), constituind aşa-numita schemă relaţional-funcţională sau, pe scurt, *schema frazei*.

Bazându-se obligatoriu pe datele obţinute de la operaţiile precedente, fără de care nici nu poate fi, de altfel, corect construită, schema sintactică nu aduce, strict informaţional, nimic nou.

Nefiind legată de o desfăşurare exclusiv liniară neîntreruptă şi operând cu unităţi deja «decupate» din frază şi rearanjate într-o ordine structurală, schema aduce, totuşi, ca inovaţie tehnică de construcţie şi simbolizare a relaţiilor sintactice dintre propoziţii, «liniile» de unire – *orizontale* pentru coordonare, *verticale*/oblice pentru subordonare.

În privinţa tipologiei «liniilor» de unire utilizate sau utilizabile în schemă, reţinem:

[25] Simbolizarea lor, uneori, pentru simetrie şi antinomie, printr-un pătrat (□) sau dreptunghi (▭) complică inutil imaginea grafică.

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

a. Liniile (orizontale) de unire din coordonare, în acord cu specificul acestui tip de relaţie, nu sunt/nu pot fi orientate (= de tip «săgeată») nici în unisens (spre dreapta *vs* spre stânga)[26] şi nici în bisens (şi spre dreapta, şi spre stânga)[27]: ***A** → **B**, ***A** ← **B**, ***A** ↔ **B**.

Observaţie. În practica uzuală, se obişnuieşte, procedeu acceptat aici, ca deasupra liniei de coordonare să se reproducă relatemul coordonator de tip joncţional, iar sub linie să se menţioneze tipul de coordonare (copulativă, adversativă etc.):

A —şi— **B** (cop) **A** —dar— **B** (adv.)

În cazul în care, dintr-un motiv sau altul, relatemul nu este exprimat, dar exprimabil/inserabil, locul lui fiind luat în scris de virgulă, spunem că raportul se realizează prin *juxtapunere*. Ca atare, deasupra liniei de coordonare apare virgula, eventual, între paranteze, „juxta”:

A —, (juxta)— **B** —şi— **C** (cop, cop)

Mai sunt de reţinut aici două lucruri:

a. Singurele elemente de relaţie prezente în schemă, datorită poziţiei lor interpropoziţionale fireşti, sunt cele coordonatoare.

b. Juxtapunerea este un mijloc relaţional, nu un tip de relaţie coordonatoare, altul decât cele realizate joncţional (copulativ, adversativ, disjunctiv)[28].

b. Dimpotrivă, liniile în subordonare, prin specificul acestui tip de relaţie, una orientată, trebuie să sugereze direcţia în unisens a relaţiei (dinspre subordonat, ca termen activ, spre regent, ca factor pasiv), iar această „instrucţiune” de citire este dată, fără echivoc, de dispunerea pe verticală a liniilor de unire: prin convenţie şi terminologie, *sub*ordonata este situată *dedesubt*, iar *supra*ordonata/regenta, *deasupra*.

Observaţia 1. Utilizarea uneori a liniilor verticale orientate (= cu săgeata în sus: ↑) este doar un mijloc grafic suplimentar de reliefare. Are totuşi avantajul că permite, în afara schemei, reprezentarea subordonării şi pe orizontală:

[26] În coordonare nu se vorbeşte de o direcţie a relaţiei, unităţile fiind în egală măsură coordonate: A─B (A este coordonat cu B şi B este coordonat cu A).

[27] Linia dublu orientată (↔) este, de regulă, simbolul unei subspecii de dependenţă – interdependenţa sau dependenţa bilaterală. (O asemenea relaţie se consideră că există la nivel intrapropoziţional între predicat şi subiect; vezi Guţu Romalo 1973, p. 72 şi urm.)

[28] Nu intrăm aici în controversata problemă a coordonării *conclusive/concluzive* – (1) când subtip de coordonare, (2) când asimilată coordonării copulative, (3) când, din nou, subtip distinct (alături de copulative, adversative, disjunctive). Vezi, în ordine: (1) GLR 1963, p. 251–253; (2) Draşoveanu 1997, p. 238 şi urm.; LRC 1974, p. 308; (3) GBLR 2010, p. 339.

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

comp. **A** cu **A** → **B** sau **B** ← **A**.
↑
B

(În ce ne priveşte, utilizăm, de la caz la caz, mai mult din considerente estetice, oricare dintre cele două.)

Observaţia 2. Lucru deja observat, relatemele subordonatoare, prin situarea lor în interiorul propoziţiilor subordonate, nu apar în schemă.

Observaţia 3. Având ca motivaţie o simbolistică variabilă şi discutabilă, uneori numerele care reprezintă în schemă propoziţiile sunt înscrise în diferite figuri geometrice: pătrat (□), cerc (◯), triunghi (Δ) etc., din punctul nostru de vedere artificii tehnice inutile/«floricele», care generează doar aglomeraţie de semne convenţionale, atentând la simplitatea schemei sintactice. (O schemă, cel puţin în acest algoritm, trebuie să fie cât mai «curată», cât mai «aerisită» şi mai uşor de citit. Semnele utilizate sunt suficiente.)

1.2.5.1. Prestigiul «şifonat» al schemelor de fraze

În practica actuală (nu numai şcolară), se pare că schemele de fraze, ca segmente ultime ale analizei, sunt tot mai rare[29] (= nu se «cere» schema frazei, este facultativă sau chiar contraindicată).

La această stare de fapt, în afară de caracterul redundant informaţional al schemei, mai concură cel puţin doi factori din zona didactică şi deontologică a celor care învaţă sau îi învaţă pe alţii gramatică, apărând în postura de examinaţi *vs* examinatori.

a. *În lipsa* reproducerii propoziţiilor şi a încadrării/analizei lor relaţional-funcţionale, «citirea» şi verificarea unei scheme a frazei, cu toate semnele convenţionale din algoritm, sunt operaţii destul de anevoioase, cronofage, necesitând, în permanenţă, verificarea corespondenţelor în numerotare (succesiunea pe orizontală/liniară *vs* schema pe verticală) şi, deopotrivă, verificarea segmentării frazei, corecte sau nu, de care depinde interpretarea funcţională.

Concluzia este că, în cele din urmă, analiza relaţional-funcţională „desfăşurată" se poate dispensa de schemă, nu şi invers.

b. Cum cunoştinţele de gramatică, inclusiv cele care privesc sintaxa frazei, indiferent de gradul de complexitate, în funcţie de nivelul de instrucţie gramaticală, sunt supuse instituţionalizat la diferite forme de evaluare în scris (teste, examene, concursuri etc.), ale căror consecinţe nu sunt neglijabile, este normal ca aprecierea/ evaluarea performanţelor individuale să fie cât mai ferită de erori pe care le pot induce cunoştinţe fraudulos obţinute, dar, adesea, mai cu seamă în zilele noastre, greu de probat. Este vorba, mai direct spus, de «copiat», indiferent de sursă.

[29] O revenire «în forţă» a *schemelor* bazate pe altă concepţie teoretică şi, în parte, cu alte simboluri, aducând pe orizontală şi informaţiile din schema pe verticală, avem în Algoritm 4 – GBLR 2010, *passim*. (Acestea privesc, în fapt, nu fraza, concept în principiu inexistent aici, ci grupurile sintactice.)

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

Or, este la îndemâna oricui să realizeze că, în cazul de faţă, «copiatul» unei scheme, figură cu număr redus de componente, nu necesită timp prea mult şi suspect pentru vizualizare, nici un efort deosebit de memorare şi nici de transpunere în scris, comparativ cu copierea/însuşirea, prin copiere, a unei analize desfăşurate a propoziţiilor.

Din această cauză, mai ales, credem că nu sunt agreate schemele de fraze.

Ele apar, totuşi, în analiza şcolară, dar ca exerciţii «creative», respectiv de construcţie/alcătuire a unei fraze după o schemă (relaţional-funcţională) dată (= o actualizare a schemei printr-un enunţ, unul din multele posibile.)

1.3. Situaţii problematice

Algoritmul de analiză a frazei derulat lasă a se înţelege un set de condiţii pe care unităţile obţinute, funcţiile lor, relaţiile dintre ele, reprezentarea în schemă etc. ar trebui să le îndeplinească, dintre care, pentru gradul de relevanţă şi generalizare, le reţinem pe următoarele:

a. Propoziţiile identificate, indiferent de desfăşurarea lor liniară continuă sau întreruptă, să fie unităţi *închise*, cu structură completă, iar, prin derelaţionare (= scoatere din frază), să poată funcţiona ca propoziţii independente, „reperabile” în română.

b. Unităţile degajate ca aflate în relaţie să fie deopotrivă propoziţii, aparţinând nivelului *frastic.*

c. Să respecte principiul combinat al binarismului sintagmatic şi al unicităţii relatemului, atât în subordonare, cât şi în coordonare, respectiv, la două unităţi în relaţie, indiferent de felul acesteia, să existe ca activ un singur relatem.

d. Singurele segmente rămase ca „rest”, adică neincluse în structurile propoziţiilor (= între bare), să fie relatemele coordonatoare interpropoziţionale.

e. În schema sintactică, să poată fi reprezentate grafic, prin liniile convenţionale, obligatoriu neintersectabile, ambele tipuri de relaţii (de coordonare *vs* de subordonare).

În realitate, adesea unele dintre aceste condiţii sunt încălcate ca urmare a integrării propoziţiilor în frază, ceea ce înseamnă că, de fapt, fraza nu este doar o succesiune mecanică de propoziţii în relaţii şi, consecinţă a acestora, funcţii sintactice realizate propoziţional, ci produsul unor operaţii de logică a construcţiei, de condiţionări şi restricţii, amalgamând/transgresând cele două niveluri (intra- şi interpropoziţional).

1.3.1. Imbricarea şi relativismul segmentării, al funcţiilor şi al schemei

Imbricarea sau, într-o terminologie tradiţională, împletirea subordonatei cu regenta priveşte, în principiu, cuvintele relative ca introductive de subordonate[30].

«Atentatul» la algoritm cunoaşte două ipostaze importante:

[30] Pentru problematica de ansamblu a relativelor, vezi Gheorghe 2004, *passim*.

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

(1) Subordonatele relative *fără antecedent*, în care forma relativului şi funcţia acestuia sunt impuse de regentă, cu totul altele decât cele reclamate de propoziţia subordonată pe care o introduce: *Bătea **pe cine** îi ieşea în cale.*, *Dă cartea **cui** are nevoie de ea*.

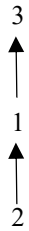
Lăsând firesc relativul în subordonata pe care o „introduce”, dar în care nu se încadrează structural, segmentarea are ca rezultat o propoziţie cu structură nereperabilă în română: **pe cine îi ieşea în cale*, **cui are nevoie de ea*[31].

Verbul din subordonată este incompatibil cu forma şi funcţia relativului; prin urmare, indiferent de motivaţia fenomenului, relativul din subordonată nu poate fi analizat gramatical în interiorul ei, iar prin aceasta, nici propoziţia ca unitate închisă[32].

(2) Subordonate cu două elemente de relaţie interpropoziţionale, cel mai adesea un relativ şi o conjuncţie subordonatoare, ambele active, marcând obiectiv o dublă subordonare (faţă de doi regenţi diferiţi) şi, în consecinţă, două funcţii sintactice concomitent realizate: *Profesorul pe care ziceai că-l cunoşti este colegul meu*[33].

Cu aplicaţie la exemplul dat, în urma unei segmentări standard, cu respectarea tipurilor de bare şi a marcării elementelor relaţionale, propoziţiile degajate ca unităţi şi numerotate în ordinea apariţiei predicatelor în frază sunt: 1. [*pe care ziceai*] = atributivă ($T_r = 3$); 2. [*că-l cunoşti*] = completivă directă ($T_r = 1$); 3. |*profesorul… este colegul meu*| = principală.

Schema rezultată:

Se observă însă imediat că relativul *pe care*, inclus în propoziţia 1 ca introductiv, nu-i aparţine structural acesteia, ci propoziţiei 2, unde are funcţia de complement direct reclamat de verbul tranzitiv *cunoşti*.

[31] Încercând transformarea relativei în interogativă (parţială), rezultatul obţinut este acelaşi: **Pe cine îi ieşea în cale?*, **Cui are nevoie de ea?*

[32] Una dintre soluţiile propuse avansează ipoteza unor relative *cumulante*, care presupun un stadiu preexistent cumulării: demonstrativ + relativ (*pe cine ⇐ pe acela care*, *cui ⇐ aceluia care*). Ca atare, segmentarea frazei după „algoritm” s-ar putea face numai după o modificare de text. Prin acest artificiu de analiză, în toate situaţiile ce conţin fenomenul în discuţie, subordonata relativă este substanţial „modificată”, ea devenind o *atributivă* relativă „cu antecedent”. Se înţelege că această dificultate de segmentare într-o variantă sau alta se va reflecta şi în schema structural-funcţională a frazei: relativă fără antecedent cu diverse funcţii sintactice, inclusiv de tip atribut, sau, invariabil, relativă (cu antecedent) exclusiv atributivă; vezi, în acest sens, Neamţu 2014, p. 389–394.

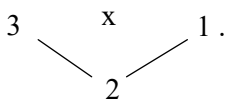
[33] Vezi, pentru întreaga problematică a dublei (triplei) subordonări, inclusiv bibliografia aferentă, Hodiş 2006, p. 27–57. În rândurile de faţă, ne preocupă doar în principiu această chestiune şi doar în latura tehnică. (De aceea, şi ilustrarea este redusă la strictul necesar.)

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

Cum relativul este activ (= relaţional) şi în mod obiectiv acesta nu poate introduce o propoziţie şi să aibă funcţie în altă propoziţie, iar posibilitatea ca relativul să nu aibă funcţie sau să fie contabilizată în propoziţia în care topic se situează se exclude, acest lucru înseamnă că, prin eliminare, singura soluţie (e drept, una atipică) este să repoziţionăm relativul în propoziţia căreia îi aparţine funcţional (2) şi pe care să o şi subordoneze: *pe care… îl cunoşti*.

În urma acestei operaţii sunt afectate două propoziţii care se află într-o situaţie insolită: propoziţia 1 (*ziceai*), care rămâne fără niciun element relaţional[34], şi propoziţia 2, care are două elemente relaţionale (*pe care… că-l cunoşti*).

În această variantă de analiză, propoziţia 1 este o incidentă de tip special[35], numită, cu o formulare ce conţine o contradicţie în termeni, incidentă *legată* (la urmă/în dreapta), iar propoziţia 2, dublu subordonată şi cu statut funcţional dublu: atributivă faţă de 3 şi completivă directă faţă de 1. Schema sintactică este şi ea una aparte[36]:

În situaţiile de acest fel, potrivit interpretării avansate, segmentarea frazei[37] devine destul de complicată din punct de vedere tehnic: începe într-un anumit fel, cu anumite bare demarcative şi limite ale propoziţiilor, potrivit algoritmului uzual, pentru ca apoi, după analiza de interior a propoziţiilor[38], cu constatarea anomaliilor, să se opereze modificări mari – eliminări de bare, schimbări ale tipului de bare şi reconfigurarea altor limite ale propoziţiilor[39].

În final, segmentarea frazei date ne arată astfel:

3 1 2
|*Profesorul* [*pe care* |*ziceai*| *că-l cunoşti*] *este colegul meu*|[40].

[34] Relativul *pe care* nu poate fi relaţional pentru ambele propoziţii.

[35] Nu este o incidentă propriu-zisă, întrucât n-are mărcile unei incidente (perechea de virgule/perechea de pauze) şi nu este omisibilă structural. (Eliminarea ei dezorganizează fraza.) Intrarea ei în frază se realizează prin calitatea de regentă pentru propoziţia 2, apărută după ea/în dreapta ei. Vezi, pentru (incidentă legată) „la urmă", Hodiş 2006, p. 43 (cu menţiunea făcută de autor că termenul este preluat de la D. D. Draşoveanu).

[36] A se remarca şi «anomalia» la nivelul regenţilor: între 3 şi 1 nu există relaţie sintactică de niciun fel. Prin aceasta, se deosebeşte de dubla subordonare, susţinută de cei mai mulţi gramaticieni, a predicativului suplimentar (la nivel intrapropoziţional) faţă de un verb şi un substantival, termeni la rândul lor în relaţie.

[37] De regulă, segmentarea unei fraze, ca operaţie tehnică, se face înaintea analizei de „interior" a propoziţiilor. (Ca să analizăm o propoziţie, trebuie să-i avem stabilite limitele de stânga şi de dreapta.)

[38] Este un caz-limită, în care analiza frazei şi analiza de interior a propoziţiei nu pot fi net separate.

[39] În caz contrar, se ajunge ca o propoziţie, cea dublu subordonată, să aibă două bare de început şi o bară de sfârşit ([[…]), adică să înceapă de două ori, iar altă propoziţie, incidenta legată, să fie marcată ca o subordonată ([…]).

[40] Incidenta legată, deşi cu un statut aparte (= nici principală, nici incidentă propriu-zisă şi nici subordonată), a fost, totuşi, marcată prin bare drepte neorientate (|…|), nu orientate ([…]), pentru a o menţine în apropierea principalelor, nu a subordonatelor. (Prototipic, incidentele sunt principale.) Altfel, ar fi trebuit introdus un nou tip de bare (?).

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

Cele două situaţii aici discutate, (1) şi (2), generate de îmbricare[41], relevă faptul că în frază o propoziţie subordonată cunoaşte şi ipostaze structurale pe care ca propoziţie independentă nu le cunoaşte.

1.3.2. Coordonarea şi transgresarea nivelurilor

Fapt arhicunoscut, relatemele coordonatoare nu au regim, dar impun prototipic unităţilor relaţionate o restricţie/condiţie sintactică majoră – omogenitatea/ *identitatea funcţională*, generând fenomenul *multiplicităţii*[42].

Neavând regim, coordonarea generează multiplicitate atât la nivel intra-, cât şi la nivel interpropoziţional: *Ion **şi** Vasile învaţă.*, *Ion este harnic **şi** inteligent.*, |*Învaţă*|, ***dar*** |*nu ştie*.|, |*Doreşte*| [*să înveţe*] ***şi*** [*să ştie cât mai multe*.].

«Problemele» apar când coordonarea, în baza corespondenţei funcţionale „parte de propoziţie – propoziţie subordonată”[43], se realizează între unităţi omogene funcţional, dar situate la niveluri diferite (subiect şi subiectivă, nume predicativ şi predicativă, complement direct şi completivă directă, circumstanţial şi circumstanţială etc.): *Ion, Maria **şi** cine a mai avut invitaţie au participat la festivitate.*, *Ion e harnic, frumos **şi** cum şi-ar dori orice băiat.*, *Citeşte cărţi, ziare, reviste **şi** ce-i mai cade în mână*.

Singurele constatări ferite de orice discuţii/îndoieli aici sunt:

(1) Enunţurile date, prin prezenţa manifestă a două predicate şi în consecinţă a două propoziţii, constituie fraze.

(2) Una dintre propoziţii este secundară/subordonată, iar cealaltă, prin chemare antinomică, este principală/regentă.

Avansarea în operaţiile de segmentare şi construire a schemelor relaţionale ale frazelor de acest tip, după algoritmul uzual, întâmpină nu puţine dificultăţi.

a. În clasificarea frazelor din punctul de vedere al relaţiilor care le structurează (fraze prin coordonare, fraze prin subordonare şi fraze mixte – şi coordonare, şi subordonare), unităţile în relaţie avute în vedere sunt propoziţiile, adică privesc nivelul interpropoziţional. Or, cazul de faţă nu se încadrează propriu-zis la nici unul dintre tipuri, evidenţiind o situaţie aparte care transgresează cele două niveluri: o propoziţie subordonată faţă de regentă şi, în acelaşi timp, coordonată cu un

[41] Fenomenul se întâlneşte mai ales la relative din cauza statutului lor gramatical dublu şi actualizat simultan: elemente de relaţie la nivel interpropoziţional, asemenea conjuncţiilor subordonatoare (de aceea se şi numesc „relative” = relaţionale), şi termeni/funcţii sintactice la nivel intrapropoziţional (în propoziţiile pe care le introduc), ca pronume (adverbe) ce sunt. Imbricarea este, în cele din urmă, rezultatul decalajului în lanţul liniar al vorbirii între cele două roluri.

[42] Una şi aceeaşi funcţie realizată repetat, prin asociere cu ea însăşi, dar concretizată prin unităţi distincte în expresie şi conţinut.

[43] Vezi, pentru acest principiu, Avram 1956, p. 141–164, studiu menţionat şi fructificat în toate gramaticile româneşti.

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

membru al acesteia[44]. Coordonarea se plasează aici la nivel inter- sau intrapropoziţional? Un răspuns în termenii disjuncţiei logice (*ori…, ori*) este greu de dat[45].

b. În analiza/descompunerea de tip tradiţional a propoziţiei în componente (= părţi de propoziţie), nu se utilizează bare de niciun fel şi, ca atare, nici membrii coordonaţi[46] în cadrul unei părţi de propoziţie multiple nu au conjuncţiile coordonatoare între bare. (În segmentarea propoziţiei nu se utilizează modelul tehnic de la frază.)

În situaţia aici în discuţie, conjuncţia coordonatoare ne apare în dreapta cu bara firească de început al subordonatei, dar în stânga, neexistând o altă propoziţie coordonată, nu mai avem/nu mai putem pune bară care să simbolizeze, la acelaşi nivel, poziţia echidistantă a relatemului coordonator. Acesta rămâne «suspendat».

c. Dacă menţinem separate cele două niveluri (inter- şi intrapropoziţional), raportul sintactic realizat de relatemul coordonator, uzual simbolizat pe orizontală (= punere pe acelaşi plan), nu poate fi reprezentat nici în schema sintactică a propoziţiei (regente) şi nici în cea a frazei, ca şi când n-ar exista o relaţie de coordonare.

Singura schemă posibilă a frazei este cea pe verticală, marcând doar raportul de subordonare:

regentă
|
subordonată

Observaţie. «Readucerea» coordonării într-un singur plan, fie intra-, fie interpropoziţional, păstrând omogenitatea funcţională şi făcând posibilă reprezentarea acestei relaţii în schemă, ar fi, teoretic, neexclusă, dar cu mari «pierderi».

1) Inserarea după relatemul coordonator (= în faţa relatemului subordonator) a unui eventual „corelativ” situat în regentă[47], având ca rezultat plasarea «clară» a coordonării la nivel intrapropoziţional:

Bea bere, vin şi ce îi mai dai. ⇒ *Bea bere, vin şi ceea* [*ce îi mai dai.*], *Le-am adresat câteva cuvinte elevilor, părinţilor şi cui mai era acolo.* ⇒ *Le-am adresat câteva cuvinte elevilor, părinţilor şi celor* [*care mai erau acolo.*], *Plângea de foame şi (pentru) că îi era frig.* ⇒ *Plângea de foame şi de aceea* [*(pentru) că îi era frig*.], *Vino mâine, poimâine sau când vrei.* ⇒ *Vino mâine, poimâine sau atunci* [*când vrei*.].

[44] Nu cu regenta în întregime. (Este de neconceput coordonarea subordonatei cu regenta.)

[45] Dimitriu 2002, p. 1196 şi urm. vorbeşte de un „raport sintactic mixt”, rezultat al unei nerepetări anacolutice a verbului-predicat ca regent al subordonatei (*Au venit Popescu, Ionescu şi |a venit| cine mai avea invitaţie*.). (Vezi tot aici, p. 1196–1203, întreaga discuţie şi bibliografia aferentă, dată intrapaginal.) În ceea ce ne priveşte, nu credem că acest aşa-zis raport *mixt*, realizat prin conjuncţie coordonatoare, cel mai adesea *şi*, este de alt tip decât de coordonare, odată ce unităţile asociate îndeplinesc condiţia fundamentală a coordonării – omogenitatea funcţională – şi respectă întocmai principiul corespondenţei funcţionale „parte de propoziţie – subordonată”. «Deviaţia» nu priveşte natura raportului sintactic, ci ea este în altă parte – eterogenitatea ca nivel sintactic (intra- *vs* interpropoziţional) al unităţilor coordonate.

[46] Deşi conjuncţiile tot echidistante sunt faţă de termenii coordonaţi.

[47] După modelul din subordonare: ***De aceea****… [fiindcă/deoarece…],* ***acolo*** *[unde…],* ***atunci*** *[când…],* ***aşa*** *[cum…],* ***ceea*** *[ce…],* ***celor*** *[care…]* etc.

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

2) Inserarea prin repetare a verbului-predicat din regentă şi, odată cu acesta, apariţia unei noi propoziţii, regentă a subordonatei şi coordonată cu prima principală, transferând coordonarea la nivel interpropoziţional[48]: *Bea bere, vin şi ce-i mai dai.* ⇒ *Bea bere, vin şi bea ce-i mai dai.*

Se vede, şi într-un caz, şi în celălalt, că «modificările» operate sunt nepermis de mari, conducând la o depărtare semnificativă a secvenţei iniţiale de cea rezultată. (Modelul tradiţional de schemă nu poate depăși acest impas.)

1.3.3. Coordonarea prin conjuncţii în construcţii corelative

Fapt consemnat de toate gramaticile, indiferent de orientarea teoretică, una sau alta, coordonarea se realizează nu numai prin conjuncţii ca unice segmente relaţionale (*şi*, *iar*, *dar*, *ci*, *sau*, *ori* etc.), funcţionând după principiul „la două unităţi coordonate – un relatem coordonator", situat fizic între ele şi, în segmentarea frazei, neaparţinător niciuneia dintre propoziţii (= rămas între bare), ci şi prin grupări binare/cupluri conjuncţionale, numite în diferite feluri: conjuncţii cu „elemente corelative", conjuncţii în „construcţii corelative", conjuncţii cu un „termen-pereche/corelativ"[49] (*nu numai că..., ci/dar şi*; *şi..., şi*; *nici..., nici*; *sau..., sau*; *ori..., ori*; *fie..., fie*; *ba..., ba*; *când..., când* etc.).

Reţinând cuplurile cu segmente *omogene* (*sau..., sau*; *ori..., ori* etc.), se observă numaidecât că acestea încalcă, cel puţin la nivelul expresiei, principiul unicităţii elementului relaţional în coordonare (mai sus enunţat): la două unităţi/propoziţii coordonate nu este un singur relatem/o singură conjuncţie coordonatoare în interpoziţie şi echidistantă, ci sunt fizic două, chiar dacă au expresie identică, în succesiune întreruptă, fiecare situată obligatoriu proclitic faţă de propoziţia coordonată.

Aici ne confruntăm cu mai multe probleme.

(1) În general, nu vorbim de „bare de frază", ci doar de bare în interiorul ei, care marchează limitele propoziţiilor rezultate în urma segmentării.

În realitate, şi fraza, prin faptul că din punct de vedere comunicativ este un enunţ, are bare de început şi de sfârşit. Acestea coincid însă cu barele propoziţiilor, respectiv bara din stânga se suprapune barei de început a primei propoziţii, fie ea principală (|...) sau secundară/subordonată ([...), iar cea din dreapta (= de sfârşit) se suprapune barei de sfârşit al ultimei propoziţii (principale sau secundare), cu care se încheie fraza. Cum aceste bare decurg firesc din segmentare, utilizarea încă a unei perechi de bare, eventual de un alt tip (?) decât cele de la segmentare, ar fi redundantă. Ca atare, fraza ca unitate delimitată în stânga şi în dreapta, nu lasă nimic în afara barelor/graniţelor ei, nici măcar vreun element relaţional «suspendat»[50].

---

[48] Probabil prin reducerea termenului comun, ca operaţie inversă repetării, s-au obţinut aceste structuri coordonate; vezi, pentru această explicaţie, Dimitriu 2002, p. 1196.

[49] Vezi, pentru toate aceste denumiri, GBLR 2010, p. 334–337. Vezi, tot aici, tipologia construcţiilor corelative: cu elemente neomogene/asimetrice (*nu numai că..., ci/dar şi*) *vs* cu elemente omogene (*sau..., sau*; *ori..., ori* etc.).

[50] Aşa-numitul *şi* „narativ" nu este unul «suspendat» propriu-zis: el se situează într-adevăr proclitic faţă de o frază, neaparţinându-i, dar presupune în stânga, neexprimată, o altă frază/propoziţie (enunţ) din «text», plasând relaţia în alt plan, cel interfrastic. (Se înţelege de ce un asemenea *şi* nu apare/nu poate apărea în schema de interior a unei fraze.)

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

(2) În cazul frazelor care conţin propoziţii (principale sau secundare) coordonate prin aceste cupluri conjuncţionale, primul element, cel „corelativ”, aplicând *ad litteram* principiul enunţat atât în segmentare, cât şi în construcţia schemei sintactice, nu mai apare/nu mai poate apărea „echidistant” faţă de o propoziţie din stânga, pentru că aceasta nu există nici în frază şi nici în afara ei.

Acest lucru ne obligă să (re)examinăm statutul lor relaţional.

a. Din start se exclude ipoteza ca aceste formaţii să fie nerelaţionale (fiecare element în parte şi grupul în întregime), deşi analogia cu *şi..., şi*, *nici..., nici*, cupluri adverbiale exterioare relaţiei, este tentantă. Dacă în ultima situaţie, pauza, în scris virgula, marchează locul liber/neocupat de conjuncţia coordonatoare copulativă *şi*, oricând inserabilă, având prin urmare *juxtapunere*[51], în cazul de faţă (*ori..., ori*, *sau..., sau etc.*), introducerea unei conjuncţii coordonatoare, indiferent de felul acesteia (copulativă, disjunctivă etc.) între elementele cuplului, este exclusă[52], ceea ce înseamnă că relaţia cade în sarcina acestuia. În caz contrar, ar trebui să vorbim de *aderenţă* (= expresia zero, în mod obligatoriu zero, a relaţiei), fenomen neîntâlnit la nivel interpropoziţional în accepţiunea uzuală. Prin urmare: *|Ori vii|,|ori pleci.|

b. Deşi au expresie identică şi de aceea pe amândouă (*sau..., sau*, *ori..., ori*) le numim conjuncţii coordonatoare, nu le putem interpreta ca şi cum ar acţiona individual, fiecare realizând mecanic câte o relaţie – ele, fapt evident, nu relaţionează de două ori.

c. Odată exclus caracterul nerelaţional, dar şi cel birelaţional, nu mai avem decât două variante de interpretare:

c_1. Cele două componente ale grupului realizează doar *împreună*, asemenea segmentelor constitutive ale unei locuţiuni (conjuncţionale), relaţia de coordonare, adică sunt cofuncţionale, mai exact *corelaţionale*, şi, prin urmare, nu se poate pune problema cuantificării aportului individual în realizarea raportului global, unul singur.

În această direcţie ne-ar îndrepta o posibilă lectură a însuşi termenului derivat folosit: ***co**relativ/**co**relaţie* (= relativ/relaţie împreună cu).

În latura mecanică de segmentare a frazei, celor două segmente cofuncţionale/corelaţionale (dislocate) nu le putem acorda însă acelaşi statut, adică să rămână interpropoziţionale şi echidistante faţă de propoziţii: primul segment nu este interpropoziţional, ci extrapropoziţional şi extrafrastic, iar problema echidistanţei nici nu se mai pune[53]. Segmentarea este, de aceea, una aparte – cu frază neînchisă/nebarată în stânga: sau |A|, sau |B|[54].

---

[51] |*Nici nu bea*|, |*nici nu mănâncă*|. – |*Nici nu bea*| *şi* |*nici nu mănâncă*|.

Altfel spus, nu le considerăm de natură conjuncţională/relaţională, nici pe segmente şi nici ca grupări. Vezi, în acest sens, Draşoveanu 1997, p. 238–242.

[52] Comp. *Sau vii, sau pleci*. cu **Sau vii*| *şi* |*sau pleci*.

[53] De altfel, simetria topică a celor două segmente (sau A, sau B), una obligatorie, poate lăsa loc unor îndoieli şi în privinţa echidistanţei celui de-al doilea şi, implicit, asupra nonaparteneţei la propoziţia în faţa căreia stă, sugerând o apropiere de cuplurile adverbiale |nici A|, |nici B|, |şi A|, |şi B|.

[54] Vezi GBLR 2010, p. 337 (Ori [*doarme*], ori [*a leşinat*].) În cazul în care coordonarea priveşte două subordonate, fenomenul e acelaşi, cu menţiunea că segmentul corelaţional «suspendat» nu apare în faţa frazei, ci în interiorul ei. |*N-a venit*|, **ori** [*că n-a putut*], *ori* [*că n-a fost anunţat*].

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

Notă. Nu vedem deocamdată vreun mijloc grafic în segmentare care să simbolizeze/să figureze statutul corelaţional al primului segment şi, implicit, închiderea frazei[55].

c_2. «Corelativele» nu sunt amândouă relaţionale, nici măcar în proporţii diferite, ci activ este doar al doilea, cel în poziţia firească relatemului coordonator, care poate apărea, tot relaţional, şi fără primul.

Acesta rămâne doar un auxiliar, cu rol de anticipare şi întărire a relaţiei realizate de cel de-al doilea[56].

Astfel văzute lucrurile, accepţiunea «corelativului» nerelaţional este unitară şi, până la un punct, aceeaşi în coordonare şi subordonare[57].

În ceea ce priveşte segmentarea frazei şi stabilirea statutului corelativului (inter- *vs* intrapropoziţional) din coordonare, nici analogia cu subordonarea nu conduce însă la o soluţie tehnică propriu-zisă: plasarea corelativului ca prim segment în prima propoziţie coordonată, adică în interiorul acesteia (|*Sau A*|, *sau* |B|), nu poate fi argumentată – o asemenea propoziţie nu există în română.

În concluzie, segmentarea frazelor care conţin fenomenul coordonării în prezenţa corelativelor nu se poate face după mecanica algoritmului uzual[58] şi, credem, nici după un alt algoritm (?) care să se bazeze „cât de cât" pe relaţii. Marcarea corelativului prin bară la dreapta (= exterior propoziţiei coordonate: *Ori*|*vii,* | *ori*| *pleci*.) sau la stânga (= în interiorul propoziţiei coordonate: |*Ori vii,*| *ori* | *pleci*.|), menţinând numărul par al barelor, este o chestiune de opţiune, oricum insuficient motivată[59].

Observaţie. Aceeaşi dilemă rămâne în schema frazei – plasarea deasupra liniei de coordonare doar a conjuncţiei «relaţionale/active» sau şi a corelativului «nerelaţional»:

A ___ori___ B, A ___ori... ori___ B.

[55] În mod normal, barele în cadrul unei fraze segmentate nu aparţin relatemelor (coordonatoare sau subordonatoare). Apariţia lor între bare este rezultatul segmentării frazei în propoziţii (cu limite de stânga şi de dreapta).

[56] Faptul de a avea aceeaşi expresie şi acelaşi conţinut nu permite retragerea oricărui rol în latura semantică.

[57] Fapt îndeobşte cunoscut şi acceptat, în subordonare, corelativul (de natură adverbială sau pronominală) are aceeaşi funcţie cu a subordonatei pe care, prin anticipare sau reluare, o întăreşte/reliefează, dar nu face parte din ea ca un al doilea mijloc de subordonare sau ca relatem cosubordonator, ci aparţine regentei: |**De aceea** *n-a venit*,| [*fiindcă a fost bolnav*.]; [*Deşi l-am rugat*], |**tot(uşi)** *nu m-a căutat*.| **Aşa** *să faci*|[*cum te-am rugat*], |**Acolo** *s-a dus*|[*unde a fost nevoie de el*.]

[58] Care are ca rezultat propoziţiile ca unităţi închise, ocupând, împreună cu relatemele lor, întregul spaţiu al frazei.

[59] Vezi, pentru o discuţie mai largă asupra acestor corelative, Neamţu 2014a, p. 146–150.

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

2. ALGORITM 2

Paralel cu modelul prezentat mai sus (*Algoritm 1*), pe alocuri ulterior, dar în cadrul aceleiaşi concepţii atomistice, avem şi un model mai complex ca operaţii, pe care-l numim *Algoritm 2*[60], rezultat al unei schimbări de optică privind conceptele fundamentale de *predicat*, *predicaţie*, *predicativitate* şi, consecinţă directă, conceptul de *propoziţie*.

2.1. Fundamente teoretice

(1) Mai mult sau mai puţin explicit, predicatul nu mai este condiţionat ca existenţă nici de autonomia comunicativă şi nici de indicii de predicaţie/morfemele predicativităţii manifeste – persoana şi numărul, realizate prototipic în formele verbale personale/(şi de aceea) predicative[61].

Scoţând în faţă funcţia verbului în sine de organizator al propoziţiei, acesta, cu unele excepţii, indiferent de forma personală sau nepersonală (infinitiv, gerunziu, supin, participiu), constituie un predicat sau se află pe poziţia acestuia/face oficiile unui predicat[62]. Indiferent de o denumire sau alta, *verbul* devine aproape sinonim cu *predicatul*[63].

(2) Urmare firească a acestei interpretări este instituirea generică a două tipuri de propoziţii: *propriu-zise* (= pe bază de forme verbale personale, predicative) *vs propropoziţii* (= pe bază de forme nepersonale, dar *propredicative*[64]) sau, într-o terminologie recentă în gramatica românească, propoziţii *finite* (pe bază de forme verbale finite/personale) *vs* propoziţii *non-finite* (pe bază de forme verbale non-finite/nepersonale)[65].

În ambele terminologii, deosebirea, singura de altfel, între cele două tipuri de propoziţii priveşte nivelul discursiv-pragmatic: primele au/pot avea autonomie comunicativă, celelalte nu.

---

[60] Mai puţin utilizat la modul practic, iar în şcoală, aproape necunoscut, deşi operaţiile în esenţa lor sunt aceleaşi.

[61] Capacitatea predicativă/de predicate a acestora este mai presus de orice îndoieli.

[62] Vezi, pentru conceptele *propredicativ*, *propredicativitate*, Draşoveanu 1997, p. 248; Házy 1997, p. 121.

[63] Ideea predicativităţii, într-o formă sau alta, a formelor verbale nepersonale, fie şi numai a unora dintre ele (infinitivul şi gerunziul) şi limitată la anumite contexte, are o lungă tradiţie în gramatica românească. Vezi, în acest sens: Caragiu Marioţeanu 1957, p. 60–89; Caragiu Marioţeanu 1962, p. 29–43; Edelstein 1972, *passim*; Diaconescu 1977, p. 113 şi urm.; Draşoveanu 1997, p. 244–275; Házy 1997, p. 81–101; Dimitriu 1999, p. 57–599; Dimitriu 2002, p. 1292 şi urm. Vezi, mai cu seamă, Pomian 2008, p. 87–91.

[64] Vezi Draşoveanu 1997, p. 248.

[65] Vezi, mai cu seamă, GBLR 2010, *passim*.

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

Noutatea evidentă aici o constituie propoziţiile non-finite/propropoziţiile, de care nu vorbeam în Algoritmul 1, acestea fiind înglobate ca «părţi» în propoziţiile propriu-zise, în pofida unei anumite autonomii semantice şi sintactice.

Este vorba, într-o terminologie tradiţională sau nu, de diferite tipuri de «construcţii»[66] cu verb sau cu trimitere la verb formă nepersonală: *contrageri* (gerunziale, infinitivale, prin supin/«supinale»)[67], *construcţii infinitivale relative*[68], *reduceri* (participiale, adjectivale, substantivale)[69].

Cu alte cuvinte, în această abordare, ele dobândesc statut de unităţi la nivel interpropoziţional/frastic, adică, într-un fel sau altul, de propoziţii (= propoziţii non-finite/propropoziţii)[70].

În acest fel văzute lucrurile, fraza apare ca un complex organizat de propoziţii finite şi non-finite în relaţii semantice şi sintactice unele cu altele, fie ele propoziţii de acelaşi tip (finite sau non-finite), fie de tipuri diferite (finite şi non-finite).

Şi unele, şi altele sunt componente ale frazei şi ocupă deopotrivă poziţii în subordonare şi coordonare.

> *Observaţie*. Propoziţiile non-finite, lipsindu-le la modul absolut autonomia comunicativă[71], vor apărea exclusiv ca secundare (subordonate) sau, la rândul lor, regente altora, nu şi ca principale.

2.2. Etapă premergătoare/pregătitoare

Fiind în esenţă bazate pe aceeaşi concepţie teoretică despre frază/construcţia frazei, operaţiile din Algoritm 2 sunt aceleaşi cu cele din Algoritm 1, pe care le presupun, de la ale căror rezultate pornesc, dar cărora li se aduc progresiv o serie de modificări. De aceea, din punct de vedere didactic cel puţin, înaintea construcţiei Algoritmului 2, este utilă analiza ilustrativă a unei fraze în Algoritm 1, bază de comparaţie pentru modificările intervenite (locul şi tipul acestora) în Algoritm 2. Este ceea ce numim o *etapă premergătoare*.

Fie, ca exemplu, următoarea frază anume «construită» ca să conţină, până la saturaţie, fenomenul urmărit, pe care o dăm analizată, cu toate operaţiile făcute:

---

[66] Vezi, pentru o prezentare şi interpretare de detaliu, inclusiv tipologia acestora, Pomian 2008, *passim*.

[67] Exemple: **Ajungând prea târziu la gară**, *a pierdut trenul*., **Înainte de a lua el cuvântul**, *noi eram cu totul de altă părere*., *E uşor* **de zis**, *mai greu e* **de făcut**.

[68] *N-aveam* **ce face***, Bani aveam, dar nu era* **ce cumpăra**.

[69] **Bătut de duşmani şi părăsit de aliaţi**, *prinţul a murit de inimă rea*., **Odată ajunşi aici**, *nimic nu ne mai putea opri*., **Frumos şi bogat**, *Georgică se credea şi inteligent*., **Student pe atunci**, *prietenul meu ştia totuşi foarte multe despre politică*. Vezi, pentru reduceri/abrevieri, Draşoveanu 1997, p. 244–275.

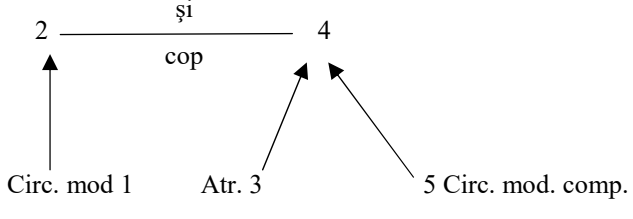
[70] La Pomian 2008, p. 400, la fel ca la Edelstein 1972, p. 158, construcţia/propoziţia non-finită pare a se situa între propoziţie (= propoziţia finită/propriu-zisă) şi partea de propoziţie.

[71] O propoziţie non-finită nu poate apărea niciodată ca independentă (= propoziţie-enunţ).

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

|Fără niciun sprijin financiar şi neavând la cine apela dintre cei apropiaţi, toţi ai lui fiind plecaţi de mult din ţară, bătrânul artist, mult prea demn, [cum îl ştiam de altfel], pentru a se adresa autorităţilor, se stingea cu zile, neavând pur şi simplu ce mânca|, şi, |spre surprinderea mea, atâţia admiratori, [care altădată roiau în jurul său spre a fi remarcaţi de artist], acum îl ocoleau constant, [*ca şi cum* nu l-ar fi cunoscut], temându-se probabil de a nu li se cere vreun ajutor|.

Pentru economie de spaţiu, nu mai dăm ca operaţie separată reproducerea propoziţiilor numerotate şi analiza lor, ci îi prezentăm doar «rezumatul»/schema relaţional-funcţională, utilizând prescurtările uzuale:

Date de reţinut: cinci predicate ⇒ cinci propoziţii (două principale şi trei subordonate); un raport de coordonare şi trei raporturi de subordonare; relateme: *şi*, *ca şi cum*, *cum*, *care*.

2.3. Modificări în operaţiile din Algoritm 2

2.3.1. Numerotare

Instituirea propoziţiilor non-finite ca unităţi la nivel frastic reclamă în mod necesar o renumerotare a propoziţiilor din frază.

În această operaţie, ţinem seama de două fapte evidente:

a. Propoziţiile non-finite, toate subordonate, se desprind/s-au desprins din corpul unor propoziţii (finite) deja delimitate şi numerotate în Algoritm 1, care, unele, devin regente.

b. Deşi, potrivit acestei abordări, toate unităţile delimitate sunt numite generic „propoziţii", ele se deosebesc printr-o trăsătură esenţială: cele finite au autonomie comunicativă, cele non-finite nu[72].

[72] Nu ne ocupăm aici de *relevanţa vs nerelevanţa* autonomiei comunicative pentru conceptul de *propoziţie*, oricum destul de complicat ca definiţie şi fără relativizarea acestei trăsături. În subsidiar notăm că în aceste coordonate însăşi definiţia generică a propoziţiei este în dificultate şi e plasată la un nivel foarte abstract, iar predicatul îi împărtăşeşte soarta. (În GBLR 2010, p. 666–667 nu există o definiţie propriu-zisă a „propoziţiei", ci doar a subtipurilor de propoziţii (propoziţie finită *vs* propoziţie non-finită).

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

Observaţie. Această autonomie poate fi extinsă prin analogie şi asupra centrului lor structural, prin care, de altfel, au şi fost identificate: formă verbală finită = *predicat finit*[73] *vs* formă verbală non-finită = *predicat non-finit*. (La acest nivel de generalitate, contează mai puţin extensiunea predicatului, chestiune, în ultimă instanţă, preponderent de semantică lexicală, doar parţial (şi) de semantică gramaticală, coroborată cu autonomia/lipsa de autonomie comunicativă[74].

Menţinând, de-a lungul întregii analize, cele de la a. şi b., înseamnă că numerotarea „propoziţiilor" nu poate fi realizată în succesiune absolută, fără nicio discriminare, ca şi cum ar fi unităţi întru totul egale.

Variante de numerotare, cu cât mai puţine modificări ale celei din Algoritm 1, am avea:

(1) Două numerotări distincte, una pentru propoziţiile finite, coincidentă cu cea din Algoritm 1, şi alta pentru cele non-finite, utilizând, în consecinţă, două tipuri de cifre: *arabe* (1, 2, 3...) pentru primele şi *romane* (I, II, III...) pentru cele non-finite.

Dezavantaj: se pierde informaţia privind propoziţia regentă (finită) din care, ca subordonată, s-a desprins cea non-finită.

(2) O numerotare complexă, cu un singur tip de cifre, *arabe*, utilizând şi menţinând neschimbată numerotarea propoziţiilor finite din Algoritm 1: cele non-finite vor purta acelaşi număr, dar însoţite de un indice de individualizare de tip *a*, *b*, *c* ... (De ex., din 2 se desprind 2a, 2b, 2c...).

Avantaj: utilizând aceleaşi numere de ordine, se face trimiterea explicită a propoziţiilor non-finite la propoziţia finită şi regentă din care s-au desprins.

Este modelul pentru care optăm.

2.3.2. Bare în segmentare

Dacă menţinem/decidem să menţinem distincte ca marcare propoziţiile finite de cele non-finite, în segmentarea frazei nu mai putem utiliza la delimitarea subordonatelor un singur tip de bare ([...]), ci suntem constrânşi să găsim alte bare (?) pentru subordonatele non-finite sau să le modificăm pe cele în uz, obţinând din acestea două subtipuri şi, se înţelege, renunţând la primele.

În această ultimă variantă, promovată în general de gramaticienii clujeni[75], am avea:

a. bare orientate jos (⌊ ... _⌋) pentru subordonatele finite;
b. bare orientate sus (⌈ ... ¯⌉) pentru subordonatele non-finite.

1 1a 2

Ex.: |Ion era prea bun| ⌈pentru a nu-l aprecia cu toţii pentru realizările⌉⌊pe care le avea⌋

Adoptăm această ultimă variantă.

[73] Termenul „predicat finit" apare accidental în GBLR 2010, p. 606.

[74] De aici tipologia predicatului, mai simplă sau mai stufoasă în gramaticile tradiţionale, iar în tratatele academice recente, în varianta *predicat simplu vs predicat complex*. (Se înţelege că această dihotomizare este/trebuie să fie valabilă nu numai pentru predicatul finit, ci şi pentru cel non-finit.)

[75] În special de către D. D. Draşoveanu.

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

2.3.3. Elemente de relaţie

Operaţiile tehnice cele mai dificile, peste care de regulă se trece cu vederea, sunt identificarea şi marcarea (în vreun fel) a elementelor relaţionale/subordonatoare ale propoziţiilor non-finite[76].

Această operaţie, teoretic vorbind, nu poate fi ocolită, ea se impune atât prin analogie cu tratamentul propoziţiilor finite, cât şi prin exigenţa obiectivă a relaţiei (de subordonare) de a fi un semn lingvistic, adică de a avea un conţinut (= sensul relaţional) şi o expresie (= relatemul subordonator = latura materială)[77]. Este vorba, în ultimă instanţă, de construcţia unui algoritm unitar.

Excluzând propoziţiile non-finite «speciale» cu relative (= construcţiile infinitivale relative: *n-are* **ce** *face, nu-i* **cu cine** *discuta*), ale căror relateme se regăsesc şi în ipostaza de introductive ale propoziţiilor finite (*n-are* **ce** *să facă*, *nu-i* **cu cine** *să discutăm*), în rest, propoziţiile non-finite au/trebuie să aibă alte mijloace de subordonare, dar, se înţelege, dintre cele care fac parte din inventarul de relateme interpropoziţionale acceptate în limba română.

Fără a intra în detalii şi a particulariza fiecare tip de propoziţie non-finită în funcţie de poziţia sintactică pe care o ocupă[78], aceste relateme sunt două: *aderenţa* (expresia zero a relaţiei: Ø) – vezi gerunziul[79] –, şi *prepoziţia* – vezi infinitivul (prepoziţional) şi supinul[80]. (Faptul în sine nu trebuie să ne mire: formele verbale non-finite sunt asimilabile cuvintelor „neflexibile/invariabile” şi, de aceea, aderenţa şi prepoziţia sunt singurele mijloace relaţionale pe care le au; vezi, similar, statutul adverbului ca subordonat la nivel intrapropoziţional.)

Două constatări se impun imediat:

a. Apariţia/instituirea *aderenţei* ca relatem subordonator interpropoziţional este un fapt neîntâlnit la subordonatele finite[81].

Cum, în principiu, o propoziţie subordonată finită se poate *transforma* într-una non-finită şi invers, menţinând vecinătăţile, structura şi funcţia constante[82], depersonalizarea formei verbale atrage după sine şi suprimarea conectivului subordonator interpropoziţional prototipic (conjuncţia subordonatoare[83]), locul acestuia rămânând gol şi *neocupabil*[84].

---

[76] N-ar fi logic ca unele, cele ale subordonatelor finite, să fie identificate şi marcate, iar celelalte nu; cele coordonatoare nu ridică probleme – ele sunt aceleaşi (= conjuncţii coordonatoare) şi tot aceleaşi sunt la nivel intrapropoziţional.

[77] Vezi Draşoveanu 1997, *passim*.

[78] Vezi, pentru o prezentare detaliată a acestora, inclusiv criteriile de identificare a propoziţiilor non-finite, Pomian 2008, p. 51–297.

[79] Apariţia gerunziului însoţit de *ca* este nesemnificativă.

[80] Pentru *participiu*, vezi *infra*, **2.3.3.1.**, (3).

[81] Reiterăm afirmaţia că aderenţa şi juxtapunerea sunt două lucruri diferite.

[82] Vezi Draşoveanu 1997, p. 224–275; Házy 1997, p. 122. (Termeni utilizaţi la ambii gramaticieni: *transformandum vs transformatum*).

[83] Excepţie: propoziţiile infinitivale relative non-finite.

[84] În sprijinul *aderenţei* (expresia *zero*) ca mijloc de subordonare poate fi invocată şi situaţia din morfologie, respectiv existenţa unui morfem (sufix, desinenţă) zero/cu expresie zero/negativ în opoziţie cu un morfem realizat pozitiv ca expresie – comp. *cânt – ă – m* cu *cânt – Ø – Ø*.

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

b. Prepoziţia, conectiv prin excelenţă intrapropoziţional[85], apare, potrivit acestei abordări, şi la nivel interpropoziţional, iar partiţia tradiţională „prepoziţie (nivel intrapropoziţional) *vs* conjuncţie subordonatoare (nivel interpropoziţional)" este în dificultate[86].

2.3.3.1. Marcare grafică

Dacă în cazul introductivelor de propoziţii finite (conjuncţii subordonatoare, cuvinte relative) marcăm grafic în vreun fel calitatea relaţională subordonatoare, cel mai adesea prin „încercuire", normal ar fi să procedăm similar şi cu relatemele propoziţiilor non-finite, adică să le scoatem cumva în evidenţă.

Menţinând acelaşi tip de reliefare (= prin încercuire), dispare însă deosebirea (la nivel grafic/vizual) între cele două tipuri generice de propoziţii, deosebire pe care, până aici, am păstrat-o.

(1) În cazul *prepoziţiei*, relatem subordonator pozitiv ca expresie, marcarea se poate realiza prin analogie cu operaţia de barare, respectiv descompunerea tradiţionalului cerc în două semicercuri: unul poziţionat jos (◡), pentru subordonatele finite, iar altul poziţionat sus (◠), pentru subordonatele non-finite. O asemenea inovaţie ar implica abandonarea „cercului" pentru introductivele propoziţiilor subordonate finite – o a doua mare modificare de semne convenţionale în segmentare. Am avea deci ⌊◡... ⌋,⌈◠...⌉.

(2) În cazul *aderenţei*, relatem tipic gerunziului[87], marcarea acesteia în fruntea propoziţiei non-finite urmează aceeaşi cale – semnul grafic aferent (Ø) înscris într-un semicerc orientat în jos (⌈Ø⌉).

Vom avea prin urmare:

⌈◠ Prep ... ⌉ şi ⌈√◠ prep ... ⌉, respectiv ⌈Ø ...⌉, nu şi * ⌈√◠ Ø ...⌋ [88].

Ex.$_1$: |*Era prea bun*|⌈*pentru a nu-l aprecia cu toţii.*⌉

Ex.$_2$:⌈Ø *Mergând pe stradă*⌉|*m-am întâlnit cu Ion.*|[89]

---

[85] Indiferent dacă are sau nu regimul cazual satisfăcut.

[86] Dacă menţinem distincte cele două clase de cuvinte, deopotrivă relaţionale, e o întrebare la care deocamdată nu vedem un răspuns rezonabil articulat. În prelungirea acestei întrebări apare o alta: propoziţiilor (finite) conjuncţionale şi relative li se adaugă încă un tip, cele «prepoziţionale»? (La Dimitriu 1999, p. 584, prepoziţiile cu infinitivul – *de*, *pentru*, *spre*, *în loc de* etc. – sunt considerate conjuncţii subordonatoare.)

[87] Prin aceasta (= lipsa unui relatem cu expresie pozitivă) se explică ambiguitatea funcţională uneori a propoziţiei non-finite pe bază de gerunziu. (De altfel, decodarea funcţională a propoziţiei non-finite (gerunziale) se realizează practic, o recunoaştem sau nu, prin transformarea ei în propoziţie finită, cu relatem realizat pozitiv, adesea specializat ca sens relaţional (cauză, concesie, timp etc.).)

[88] Ţinând distinctă juxtapunerea de aderenţă, cazul de faţă, nu se poate utiliza „radicalul" (√), semnul convenţional pentru subînţelegerea sau elipsa unui element necesar structural şi deci recuperabil/inseparabil. Aici nu avem ce insera, nu putem „subînţelege" un ... zero (*√Ø), adică ceva ce nu există. Se înţelege că, dimpotrivă, dacă relatemul este o prepoziţie neexprimată, consecinţă a nerepetării în cadrul unui raport de coordonare (= spaţiul juxtapunerii), prepoziţia „subînţeleasă" va figura sub radical.

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

(3) Un statut în aparenţă ambiguu au propoziţiile non-finite de tip *reduceri*, din al căror centru structural (= predicat non-finit complex) lipseşte tocmai componenta verbală (= un *a fi* la gerunziu)[90], fiind prezentă doar componenta nominală (adjectiv, participiu, substantiv). Aici reţinem:

(a) Pe de-o parte, prin specificul ei morfologic, reprezentanta/componenta nominală rămasă (adjectiv, participiu, substantiv) are relateme pozitive ca expresie, respectiv flective/desinenţe nominale (adjectivale[91], substantivale) sau prepoziţii, aderenţa fiind exclusă[92].

(b) Pe de altă parte, rolul relaţional al acestora se consumă intrapropoziţional (faţă de alţi termeni din interiorul propoziţiei non-finite), lucru ce nu mai trebuie dovedit.

Neputând fi active simultan şi de două ori, o dată la nivel intrapropoziţional, iar a doua oară la nivel interpropoziţional, înseamnă, un alt relatem pozitiv nemaiexistând, că la nivel interpropoziţional nu rămâne decât *aderenţa*[93], care, în fapt, vizează componenta verbală (= forma gerunzială) suprimată[94].

În concluziune, şi în cazul propoziţiilor non-finite de tip reduceri, relatemul inter- este tot negativ (= *aderenţa*): $\overset{\frown}{\text{Ø}}$ [95].

În rezumat, operaţiile tehnice/grafice de analiză a frazei în Algoritm 2 suferă următoarele modificări faţă de Algoritm 1:

– numerotarea însoţită de indici suplimentari (a, b, c, ...) a propoziţiilor non-finite[96];

---

[89] Utilizarea semicercurilor specializate (◟ // ◞) nu ridică probleme tehnice de execuţie nici în textul imprimat şi nici în cel scris de mână. Înlocuirea acestui model de reliefare şi diferenţiere a relatemelor prin utilizarea unor litere cu caracteristici diferite (aldine, cursive, spaţiate, majuscule, dimensiuni etc.) este, firește, posibilă, dar mai puţin practică.

[90] Reducerile se obţin în ultimă instanţă din contrageri gerunziale cu *a fi* (= fiind), prin eliminarea acestuia: *Deoarece era tot timpul bine îmbrăcat*, ceilalţi îl invidiau. → *Fiind tot timpul bine îmbrăcat*, ceilalţi ... → *Bine îmbrăcat* ..., ceilalţi ... . Există şi reduceri care nu trec prin stadiul gerunzial: *Odată ajuns deputat*, ... < **Odată fiind ajuns deputat*, ...).

[91] Din punctul de vedere al flexiunii, participiul este adjectiv.

[92] Unde avem prepoziţii şi flective relaţionale/cazuale, nu mai putem avea şi aderenţă (= principiul exclusivităţii şi unicităţii mijloacelor de relaţie). Vezi Neamţu 2014a, p. 395–397.

[93] Relaţie fără relatem, pozitiv sau negativ, nu există. Altfel, în cazul de faţă, nu putem justifica nici statutul de subordonate al acestor propoziţii.

[94] Din punctul nostru de vedere, reducerea prototipică este, în fapt, o contragere gerunzială redusă. În caz contrar, adică fără trimitere la forma verbală gerunzială, nu putem motiva nici structura internă a reducerii (prezenţa unui subiect, a unui nume predicativ, a unei subunităţi (= participiul) dintr-o construcţie pasivă, a diferite complemente şi circumstanţiale) şi nici plasarea ei la nivel interpropoziţional.

[95] Vezi şi Pomian 2008, p. 400.

[96] În cazul în care segmente dintr-o propoziţie finită sunt dislocate, convenim ca acestea să poarte numărul segmentului în care apare centrul structural (= «predicatul»), eventual însoţit de indici suplimentari de tip „prim", „secund", „terţ" etc. (2 – 2', 2"...).

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

– marcarea exclusiv prin semicercuri orientate jos *vs* sus (◡ şi ◠) a relatemelor subordonatoare, eliminând total cercurile;

– utilizarea a două tipuri de bare orientate pentru subordonate (jos: ⌊ ⌋ şi sus: ⌈ ⌉);

– introducerea ca relateme (înscrise în semicercuri) nu numai a conjuncţiilor subordonatoare/relativelor, ci, pentru propoziţiile non-finite, şi a prepoziţiilor şi a aderenţei (= relatemul Ø).

2.4. Analiza propriu-zisă

Reproducerea în succesiune a „propoziţiilor" numerotate (cu sau fără semnele convenţionale) rezultate în urma segmentării, stabilirea dependenţelor şi a funcţiilor sintactice urmează modelul din Algoritm 1.

Ca informaţii, se adaugă:

(1) tipul generic de propoziţie: finită *vs* non-finită;

(2) la cele non-finite, subtipul acestora, în funcţie de trăsăturile centrului structural/propredicatului: contragere (gerunzială, infinitivală, prin supin), reducere (substantivală, adjectivală, participială), construcţie infinitivală;

(3) relatemul subordonator[97] (conjuncţie subordonatoare, relativ, prepoziţie, Ø).

2.5. Schema relaţional-funcţională

Aceasta urmează în construcţie modelul din Algoritm 1.

2.6. Frază analizată în Algoritm 2

Reluăm, ilustrativ, fraza analizată în Algoritm 1 şi o reanalizăm în Algortim 2.

Această analiză, cu accent pe latura tehnică, o rezumăm la:

a. imaginea frazei pe orizontală/în succesiune liniară segmentată, cu propoziţiile numerotate şi toate semnele convenţionale poziţionate;

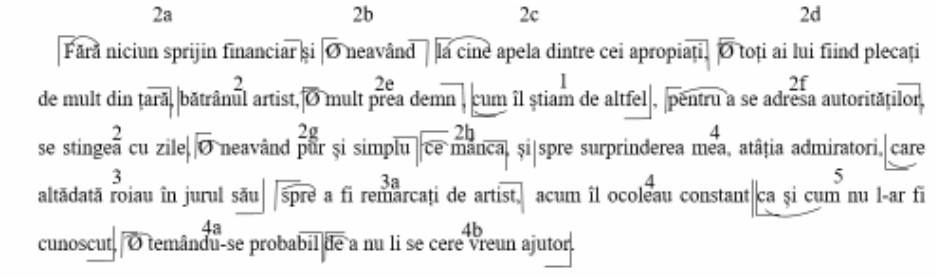
b. reproducerea propoziţiilor din frază reprezentate prin numere, citite din segmentare şi analizate funcţional, inclusiv precizarea relatemelor;

c. schema relaţional (-funcţională).

[97] Cel coordonator apare şi în Algoritm 1.

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

2.6.1. Segmentare şi semne convenţionale

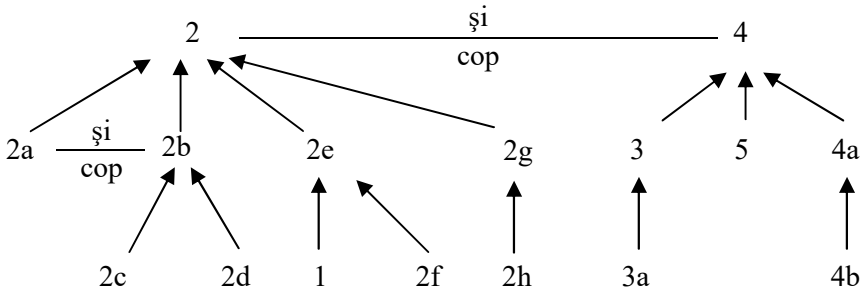

2.6.2. Analiza

1 = subord. finită modală (2e), relatem = *cum*;
2 = principală;
2a = subord. non-finită cauzală, reducere substantivală (2), relatem = *fără*;
2b = subord. non-finită cauzală, contragere gerunzială (2), relatem = *Ø*; coord. cop. cu 2a prin *şi*;
2c = subord. non-finită completivă directă, construcţie infinitivală (2b), relatem = *la cine*;
2d = subord. non-finită cauzală, contragere gerunzială (2b), relatem = *Ø*;
2e = subord. non-finită cauzală, reducere adjectivală (2), relatem = *Ø*;
2f = subord. non-finită consecutivă, contragere infinitivală (2e), relatem = *pentru*;
2g = subord. non-finită cauzală, contragere gerunzială (2), relatem = *Ø*;
2h = subord. non-finită completivă directă, construcţie infinitivală (2g), relatem = *ce*;
3 = subord. finită atributivă (4), relatem = *care*;
3a = subord. non-finită finală, contragere infinitivală (3), relatem = *spre*;
4 = principală, coord. cop. cu 2 prin *şi*;
4a = subord. non-finită cauzală, contragere gerunzială (4), relatem = *Ø*;
4b = subord. finită completivă indirectă/ prepoziţională, contragere gerunzială (4a), relatem = *Ø*;
5 = subord. finită modală comparativă (4), relatem = *ca şi cum*.

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

2.6.3. Schema relaţională[98]:

Comparând prima schemă cu aceasta din urmă, constatăm deosebirea foarte mare în privinţa numărului de propoziţii: 5–16.

Diferenţa (11) o reprezintă propoziţiile non-finite[99] desprinse din propoziţiile finite, respectiv din 2 s-au desprins opt propoziţii (2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 2f, 2g, 2h), din 3, o propoziţie (3a), iar din 4, două propoziţii (4a, 4b).

Propoziţiile non-finite desprinse dintr-o propoziţie finită nu depind/nu sunt subordonate toate propoziţiei finite, ci (şi) altor propoziţii non-finite (vezi 2c şi 2d de 2b; 2f dependentă de 2e; 2h dependentă de 2g; 4b, de 4a).

Avem de asemenea o propoziţie finită (1) dependentă de o propoziţie non-finită (2e).

Schema obţinută este, evident, cu mult mai stufoasă şi mai complicată.

În plan funcţional, nu se poate vorbi de modificări propriu-zise, funcţiile rămânând aceleaşi şi la fel identificate. Schimbarea vizează nivelul la care sunt plasate – cel interpropoziţional, nu intrapropoziţional (propoziţii, nu «părţi» de propoziţie).

---

[98] În cazul în care am marca deosebirea „propoziţie finită *vs* propoziţie non-finită” în schema pe verticală şi la nivelul aliniamentelor, prin apariţia unuia intermediar, aceasta s-ar complica şi mai mult şi inutil:

O asemenea poziţionare ar putea sugera deosebiri în privinţa gradului de subordonare (= unele mai subordonate decât altele) şi/sau grade diferenţiate de „legătură” cu regenta (semantice, logice, sintactice etc.), ceea ce nu e cazul. Ele sunt deopotrivă subordonate, iar „legătura” mai strânsă sau mai laxă cu regenta nu este avută în vedere la nicio schemă grafică pe verticală. (De altfel, o atare individualizare ar face de prisos numerotarea cu indici (a, b, c, ...) a propoziţiilor non-finite).

[99] Necuprinse în prima schemă a frazei, ele fiind considerate ca «părţi» ale propoziţiilor finite şi ca atare intrapropoziţionale.

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE. SIGLE

AGS 1966 = D. D. Drașoveanu, P. Dumitrașcu, M. Zdrenghea, *Analize gramaticale şi stilistice*, ediţia a II-a, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1966.
Avram 1956 = Mioara Avram, *Despre corespondenţa dintre propoziţiile subordonate şi părţile de propoziţie*, în „Studii de gramatică", I, 1956, p. 141–164.
Caragiu Marioţeanu 1957 = Matilda Caragiu Marioţeanu, *Sintaxa gerunziului românesc*, în „Studii de gramatică", II, 1957, p. 61–89.
Caragiu Marioţeanu 1962 = Matilda Caragiu Marioţeanu, „*Moduri nepersonale*", în „Studii şi cercetări lingvistice", XIII, 1962, nr. 1, p. 29–43.
CTL 1969 = Virgiliu Dron, G. Gh. Constantinescu, *Culegere de texte literare pentru analize gramaticale. Sintaxa frazei*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1969.
Diaconescu 1977 = Ion Diaconescu, *Infinitivul în limba română*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1977.
Dimitriu 1999 = Corneliu Dimitriu, *Tratat de gramatică a limbii române*, 1. *Morfologia*, Iaşi, Institutul European, 1999.
Dimitriu 2002 = Corneliu Dimitriu, *Tratat de gramatică a limbii române*, 2. *Sintaxa*, Iaşi, Institutul European, 2002.
Drașoveanu 1997 = D. D. Drașoveanu, *Teze şi antiteze în sintaxa limbii române*, [Cluj-Napoca], Editura Clusium, 1997.
DŞL 2005 = *Dicţionar de ştiinţe ale limbii*, Bucureşti, Editura Nemira, 2005.
Edelstein 1972 = Frieda Edelstein, *Sintaxa gerunziului românesc*, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R, 1972.
GALR 2005 = *Gramatica limbii române*, I. *Cuvântul*, II. *Enunţul*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005.
GBLR 2010 = *Gramatica de bază a limbii române*, Bucureşti, Univers Enciclopedic Gold, 2010.
Gheorghe 2004 = Mihaela Gheorghe, *Propoziţia relativă*, Piteşti, Editura Paralela 45, 2004.
GLR 1963 = *Gramatica limbii române*, ediţia a II-a, vol. II, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R, 1963.
Guţu Romalo 1973 = Valeria Guţu Romalo, *Sintaxa limbii române. Probleme şi interpretări*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1973.
Hazy 1997 = Ştefan Hazy, *Predicativitatea: Determinarea contextuală analitică*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1997.
Hodiş 2006 = Viorel Hodiş, *Articole şi studii*, 2. *Varia*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2006.
LRC 1974 = Ion Coteanu (coord.), *Limba română contemporană*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1974.
Neamţu 2014 = G. G. Neamţu, *Teoria şi practica analizei gramaticale*. Ed. a IV-a, Piteşti, Editura Paralela 45, 2014.
Neamţu 2014a = G. G. Neamţu, *Studii şi articole gramaticale*, Cluj-Napoca, Editura Napoca Nova, 2014.
Pomian 2008 = Ionuţ Pomian, *Construcţii complexe în sintaxa limbii române*, Bucureşti, Editura Paralela 45, 2008.

A FEW PEDAGOGICAL AND TECHNICAL OBSERVATIONS CONCERNING THE ELEMENTARY ANALYSIS OF A PHRASE (*Abstract*)

The topic under discusssion within the content of this article is viewed from the perspective of traditional and neotraditional grammar, namely a two-code *phrase* analysis called *Algorithm 1* and *Algorithm 2*. The author is especially interested in the pedagogical and technical aspects that are

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)

related to the uniformization/standardization of the main operations in basic phrase analysis: numbering sentences, signalling relational elements, segmentation, relational and functional analysis, and phrase scheme.

Implementing the two algorithms (Algorithm 1 and Algorithm 2) is based on the opposition between the communicatively autonomous finite clause and the non-finite clause lacking in communicative autonomy: Algorithm 1 is only concerned with finite clauses/units (the predicate is either of a personal/finite verbal form, or it may be assimilated to one); Algorithm 2 takes into account non-finite clauses (the predicate is of an explicitly or implicitly impersonal/non-finite verbal from) as well.

This second category is represented by (gerund, infinitive and supine) *contractions*, (noun, adjectival, and participial) *reductions* and infinitival *constructions*.

The differences between Algorithm 1 and Algorithm 2 are related to: the number of units in a relation, relational typologies and their graphic display, segmenting bars, and vertically positioned relational-functional schemes.

As closing argument, an illustrative phrase/the same phrase is analysed using both codes, alongside all operational processes and conventional graphic/technical signs.

Cuvinte-cheie: *aderenţă, algoritm, autonomie comunicativă, bare, construcţie, contragere, coordonare vs subordonare, frază, funcţie, intrapropoziţional vs interpropoziţional, propoziţie finită vs propoziţie non-finită, predicat, reducere, relatem, schemă, segmentare.*

Keywords: *adherence, algorithm, communicative autonomy, bars, construction, contraction, coordination vs subordination, phrase, function, intraclausal vs interclausal, finite clause vs non-finite clause, predicate, reduction, relationals, schema, segmentation.*

Universitatea Babeş-Bolyai
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31
neamtuggn@yahoo.co

BDD-A27293 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:14 UTC)